de Zelfzwichter

Nummer 2022-03

Veiligheidscoach Joep Gründemann: 'Ben je bewust!'
pagina 3 →

Koop een huis en je 'krijgt' er een molen bij…
pagina 6 →

Agnes de Boer over de nieuwe Omgevingswet
pagina 9 →

ERFGOEDPARTNERS

Inhoud

3 Veiligheidscoach Joep Gründemann: 'Ben je bewust!' →

6 Koop een huis en je 'krijgt' er een molen bij… →

9 Agnes de Boer over de nieuwe Omgevingswet →

13 Waar krijg je als molenaar zoal mee te maken? →

16 Ander molennieuws →

17 Molenonderhoud →

21 Museale molenvondst →

22 Uit de Groninger molenwereld →
- Molenwerkgroep Oost-Groningen
- Molenstichting Midden- en Oost-Groningen

Het Groninger Molenarchief is ondergebracht bij Erfgoedpartners Lopende Diep 8, 9712 NW Groningen (050) 313 00 52

Op de website www.groningermolens.nl vindt u een overzicht van bestaande en verdwenen molens, met een algemeen verhaal per molen en afbeeldingen en archiefstukken.

Zelfzwichter
Een wieksysteem met kleppen die automatisch openen en sluiten afhankelijk van de wisselende windkracht. Eén van de verbeteringen ten opzichte van de oudhollandse zeilwieken.

COLOFON
de Zelfzwichter

Jaargang 26, nummer 3
december 2022
ISSN 1877-7732
Losse nummers: 4 euro plus porto

De Zelfzwichter verschijnt in 2022 in de maanden mei, september en december. Donateurs van de Stichting Het Groninger Molenhuis ontvangen het blad automatisch.

DONATIES
Minimaal 20 euro per jaar

Het Groninger Molenhuis
Lopende Diep 8, 9712 NW Groningen
(050) 313 00 52
www.erfgoedpartners.nl
Rekeningnummer:
NL32 TRIO 0784 8534 28

REDACTIE
Roeli Broekhuis, Herman Bröring, Ids van der Honing, Jan Kugel, Bert Steenhuizen, Margreet Versteeg
eindredacteur Thea Pol
pol@erfgoedpartners.nl

Aan dit nummer werkten mee:
Albert Buursma, Paul Casteleijn, Johan van Dijk, Jan Waling Huisman, Anne Wieringa

De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden artikelen in te korten en/of aan te passen. Overname van artikelen is eerst na overleg met de uitgever toegestaan.

Vormgevingsconcept: Gerard de Vries
Opmaak: Bert Holtkamp
Drukwerk: Scholma Print & Media
Sluitingsdatum: *28 maart* 2023
kopij 2023/1

OMSLAG-thema 2022:
Mensen en molens

Veiligheidscoach Joep Gründemann: 'Ben je bewust!'

Tekst: Johan T. van Dijk
Beeld: Jelte Oosterhuis

Er waait een stevige najaarswind op een ochtend begin november. Druppelsgewijs slenteren (Duitse) toeristen door het karakteristieke vestingdorpje Bourtange en bijna allemaal worden ze aangetrokken door de draaiende wieken van de Vestingmolen. Joep Gründemann heeft vandaag assistentie van een leerling-molenaar uit de buurt. 'Jij bent nu verantwoordelijk voor de molen!' lacht Joep hem met een serieuze ondertoon toe en hij gaat zitten op een van de kruisplaten die de basis vormen van 'zijn' standerdmolen om meer te vertellen over zijn werk als veiligheidscoach.

40 jaar te laat

Zodra we onder de kast van de molen zitten vraag ik Joep Gründemann (1956) naar zijn achtergrond: 'Ik ben afkomstig uit het westen van het land en kwam 24 jaar geleden in Bourtange terecht voor mijn werk. 40 jaar te laat! Het is hier zo heerlijk om te wonen. Ik ken de postbode bij naam en maak met iedereen een praatje' licht de molenaar van de Vestingmolen toe. Joep is tevens bestuurslid van het afdelingsbestuur van het Gilde van (Vrijwillige) Molenaars in de provincie Groningen en als zodanig biotoopwachter én veiligheidscoach. Over dat laatste zullen we dan ook met name te spreken komen. Maar eerst vertelt Joep hoe hij bij de molen betrokken raakte. Hilvert Bossen, al meer dan 35 jaar molenaar op de Vestingmolen, maakte Joep enthousiast voor de molen. Al snel werd Joep lid van het Gilde en ook van de Molenwerkgroep Oost-Groningen, waar hij uiteindelijk ook meerdere bestuursfuncties vervulde. Met de opleiding had Joep aanvankelijk niet zoveel haast en hij twijfelde of hij wel examen zou doen. Uiteindelijk besloot hij toch examen te doen en is sinds 2009 gediplomeerd. Vanaf dat moment houdt hij samen met Hilvert de karakteristieke molen op een van de vijf bastions van de vesting draaiende. 'Ik meestal op zondag en soms op doordeweekse dagen, Hilvert meestal op zaterdag' licht Joep toe. Joep was daarnaast een tijdje 'interim-molenaar' op Veldkamps Meuln in Bellingwolde.

Biotoopwachter en veiligheidscoach

Toen de toenmalig biotoopwachter Thomas Sleyfer in 2013 stopte met zijn werkzaamheden werd Joep benaderd of hij deze functie voor zijn rekening wilde nemen. 'Dat het bestuurslidmaatschap van het afdelingsbestuur van het Gilde daar ook bij hoorde had ik eerst niet in de gaten' voegt hij daar lachend aan toe. Toen Alidus Hofsteenge in 2016 stopte als veiligheidscoach nam Joep deze functie ook over. In diezelfde tijd werd binnen het Gilde ook de valbeveiliging een verplicht onderdeel van de opleiding tot molenaar. Joep fungeert tevens als instructeur voor de valbeveiliging en is bovendien keurmeester voor de veiligheidssets. 'De Vestingmolen is een hele mooie molen om te oefenen met valbeveiliging omdat deze standerdmolen een kleine grondzeiler is. Je hoeft dus niet heel veel te klimmen, maar kunt hier wel mooi oefenen met de valbeveiligingsset' legt Joep hierover uit. Vaak haalt Joep een van de zeilen even van het wiekenkruis zodat de betreffende cursist ook gelijk kan oefenen met het voorhangen van een zeil. Sinds enige jaren is de veiligheidscursus een verplicht onderdeel van de opleiding, dat afgetekend moet zijn in het 'maalboekje' van een molenaar-in-opleiding als deze zich aan wil melden voor het toelatingsexamen. Dat is wat betreft Joep een hele goede ontwikkeling. Bij het toelatingsexamen hebben de muldersleerlingen in Groningen overigens ook weer de kans om Joep tegen het lijf te lopen, aangezien de leden van het afdelingsbestuur doorgaans de toelatingsexamens afnemen.

(Bijna) ongelukken

Het werk van veel molenaars is redelijk solistisch. Sommige (kleine) ongevallen die plaatsvinden worden dan ook niet gemeld en geregistreerd. Wel biedt het Gilde hier de mogelijkheid voor en het is dan ook zeker aan te raden dit wel te doen. De redenen zijn vooral om ongelukken te kunnen voorkomen en om van ongevallen, die wel plaats hebben gevonden, te kunnen leren. 'Over het algemeen gebeurt er niet zo veel, maar als er dan iets gebeurt kan dat soms ineens veel aandacht krijgen. Het melden heeft in ieder geval altijd zin!' legt Joep hierover uit. Een recent voorbeeld

binnen de afdeling Drenthe is een steen, die uit de steenkraan viel. 'Op het gebied van de controle van de steenkraan en bovendien het al dan niet afsluiten van een molen tijdens dergelijke werkzaamheden kun je zeker wat leren. Ik heb jaren in de zorg gewerkt en daar heb je de FOBO (fouten, ongevallen en bijna ongevallen in de medische zorg). Iets soortgelijks kun je op de molens loslaten. Al weet ik dat in de praktijk in de zorg ook niet alles wordt gemeld, het blijft belangrijk om dit wel te doen' vult de veiligheidscoach hierover aan.

Wat kun je nog meer doen?

Wat kan een molenaar doen om ongelukken zoveel mogelijk te voorkomen? Desgewenst kan Joep op de molen langskomen om de algemene veiligheidssituatie in ogenschouw te nemen. Joep: 'Maar dit kun je ook door een collega-molenaar laten doen! Vaak zie je bij molenaars toch een soort van bedrijfsblindheid ontstaan ten opzichte van hun eigen molen. Juist iemand die de situatie ter plekke niet zo goed kent, kan je weer bewust maken van de risico's. Een molen is een werkende machine!' Om op hoogte veilig te kunnen werken, en dat geldt dan bij molens met name bij werkzaamheden aan het wiekenkruis, anders dan het 'gewone' voorleggen van de zeilen, is het gebruik van een veiligheidstuig altijd aan te bevelen en wettelijk gezien zelfs verplicht. 'Belangrijk is daarbij ook dat je altijd met z'n tweeën werkt en alle maatregelen neemt die bij het gebruik van zo'n tuigje nodig zijn. En vergeet ook niet om altijd veiligheidsschoenen te dragen bij het werken op de molen' voegt de vestingmulder daar aan toe. Veel moleneigenaren hebben zelf zo'n valbeveligingsset die ter beschikking wordt gesteld aan de molenaars. Maar ook het Gilde heeft twee sets in de provincie die hiervoor geleend kunnen worden. Joep Gründemann is altijd bereid om mee te denken en wil dan ook via deze weg mensen oproepen om zijn hulp in te schakelen: 'Beleef de situatie rond de molen, zoals hier in Bourtange. Ook deze molen met de lange trap die naar de kast leidt kent de nodige risico's en daarnaast ook de vorm die het molenerf heeft rond de standerd.'

Ondertussen is de wind aangetrokken en heeft Joep de leerling-molenaar aangespoord hier op in te spelen. Voorzichtig wordt de molen gevangen (geremd) en worden de zeilen wat gezwicht (geminderd). Het vangen is een handeling die op iedere molen weer anders is en ook een van de meest cruciale handelingen als het op veiligheid aankomt. 'Ga toch maar even boven kijken om te zien of je iets ruikt' meldt Joep aan de leerling. Ook weer een mooi voorbeeld om in de praktijk te zien hoe je met veiligheid aan de slag kunt. Er is gelukkig niets aan de hand en even later draaien de wieken weer rustig over de vesting en dienen de volgende bezoekers zich weer aan. We hopen dat er nog vele op veilige wijze mogen volgen met een molenaar die de veiligheid hoog in het vaandel heeft staan, maar bovenal: geniet van de draaiende wieken op deze bijzondere plek!

Koop een huis en je 'krijgt' er een molen bij…

Tekst: Albert Buursma
Beeld: Jelte Oosterhuis

Molenaars heten individualisten te zijn, maar dat gaat niet altijd op. Dit interview is met twee molenaars die een hecht team vormen. Toch lijken het tegenpolen te zijn. Dick Wijchgel, afstammeling van een burgemeesterszoon die zich in de 17e eeuw vanuit Altona bij Hamburg in Groningen vestigde, is geboren en getogen in Middelstum. Hij is al meer dan veertig jaar molenaar en instructeur op De Hoop bij Garsthuizen. In zijn werkzame leven was hij technicus bij een vestiging van een grote gloeilampenfabriek aan de Europaweg in Stad.

Nicolas Nijhof is geboren in een diplomatengezin in Egypte en ging vanuit Peru naar Groningen om sociale geografie te studeren. Daar leerde hij een medicijnenstudente kennen, waarmee hij trouwde. Zij werd tropenarts in Kongo-Brazzaville bij een ziekenhuis verbonden aan een groot bedrijf in gecertificeerd tropisch hardhout. Na hun terugkeer werd ze huisarts in Uithuizen en Nicolas werkt tevens in die huisartsenpraktijk als praktijkmanager. Wanneer ik op een nevelige herfstdag bij de molen arriveer voor het interview, werken Dick en Nicolas samen aan een vier meter lange trap. Het zou een molentrap kunnen zijn, maar is bedoeld als zoldertrap voor Dick's broer.

'De molen krijg je erbij'

Zoekend naar een huis in Noord-Groningen stuitten Nicolas en zijn vrouw op de boerderij bij de Garsthuizer molen. Nicolas: 'Het leek ons leuk om naast een molen te wonen. Toen we bij een rondleiding door de makelaar vroegen "Van wie is de molen eigenlijk?", antwoordde hij: "Die hoort bij het huis".' Dick: 'Toen het koopcontract zo ongeveer getekend werd, zei de makelaar: "O ja, die molen krijg je er ook nog bij".'
Nicolas: 'We hebben geaarzeld. Je krijgt er een hele verantwoording bij. Hoeveel kost bijvoorbeeld het onderhoud? Hoe kun je dat verrekenen? In welke staat bevindt de molen zich? Wat zijn de risico's?' Daar kwamen we vlak voor de overdracht achter. Er is toen iemand van Monumentenwacht langs geweest. De molenbouwer ontdekte gaatjes in een voeghout (één van de twee lange balken die de kap dragen, A.B.) en in de bovenkant van een stijl van het achtkant.' Dick: 'Ik vroeg: "Wat voor gaatjes zijn dat?" Die bleken van de bonte knaagkever te zijn.' Nicolas: 'De molen moest ontsmet worden. Gelukkig was het nog in een beginstadium.'

Jubileum

Dick is inmiddels ruim veertig jaar molenaar: 'Toen ik in 1980 op de molen kwam, was die eigendom van De Vries Robbé. Die sprak mij aan: "Ik hoorde bij de slager dat jij jouw molenaarsdiploma gehaald hebt. Je kunt direct zaterdag komen." Toen ik kwam, was de molen helemaal leeg. Alles wat er nu is, heb ik hierheen gesleept. In 1982 ben ik gevraagd de molenaarsopleiding te gaan geven. Het molenaarsgilde bestond nog maar tien jaar. Opleidingen waren toen op kleine schaal; er waren nog niet veel instructeurs. Ik kreeg gelijk een ploegje van vijf mensen. Op de eerste zolder heb ik toen een leshokje gemaakt met een kacheltje erin, want anders was het 's winters met die kou niet te doen. Ik loop hier nu al 42 jaar rond.'
Zijn veertigjarig jubileum ging voorbij, want door corona viel er nog niks te vieren. Nicolas: 'Dat heb je nog te goed.'

Eigenaren

Nicolas is de vierde eigenaar die Dick meemaakt. De tweede was tandarts Steve Gooda. Dick bleef molenaar en moest ook zorgen voor het onderhoud: 'In 1993 kwamen huis en molen in bezit van een Duitser, een cardioloog met een privékliniek in Keulen, die de boerderij gebruikte als zomerhuis. Hij noemde de molen een "geldverslindende machine". Ik zei: "Je kunt hem ook verkopen." Hij reed eerst rond in een Bentley en later in een Rolls Royce, maar vond dat de inwoners van Garsthuizen moesten meebetalen aan de molen omdat die gezichtsbepalend was voor het dorp.' Toen zijn tuinman houtafval verbrandde op het erf, op 3 mei 1995, vatte niet alleen zijn schuur vlam, maar ook de molenkap. Door een oplettende buurvrouw en telefoontjes van omwonenden arriveerde de brandweer binnen de kortste keren en werd een ramp voorkomen.
In 2016 kwamen Nicolas en zijn vrouw naar Garsthuizen. Wanneer hij bij zijn ouders in Nederland woonde, was dat in Den Haag of Amsterdam. Hij houdt van het Noorden met, vergeleken bij de Randstad, de luxe van ruimte en gemoedelijkheid. Zij had gezien dat de boerderij te koop was.
Dick zag ze op een zaterdagmiddag aankomen met de auto voor een bezichtiging. Van het een kwam het ander en er volgde een feestelijke overdracht met een hapje en een drankje.

Eigenaar èn molenaar

Nicolas: 'Ik heb nooit de intentie gehad om molenaar te worden. Het was wel even wennen.'
Dick: 'Hij vindt hout wel mooi en verdiept zich in de techniek. Ik ben inmiddels 77 en wil wel een opvolger.'
Nicolas: 'Als je toch eigenaar bent, moet je er ook wat mee doen. Ik ben geregeld op de molen gaan kijken. Je moet weten hoe alles werkt en hoe een molen onderhouden wordt. Dick: 'Hij kwam geregeld langs.' Twee jaar lang was dat informeel. Nicolas: 'Het is mooi als je ziet hoe het allemaal in elkaar steekt; het werd steeds leuker. Zo kwam ik elke zaterdag boven; dan was ik ook even weg van de dagelijkse sleur. Op een gegeven moment wilde ik wel de molenaarsopleiding gaan doen en ging serieus aan de bak met een theorieboek. Dick kon er allerlei extra's bij vertellen; hij is een wandelende encyclopedie.' Zo kwamen opleiding, theorie en praktijk samen: 'Ik heb twee jaar de opleiding gedaan met andere leerlingen erbij. Begin dit jaar heb ik examen gedaan en ben in maart van dit jaar geslaagd. De diploma-uitreiking was net geweest en dan moet je bijna een jaar wachten.'

Instructiemolen

Dick: 'Je hoopt dat de molen in goede handen komt; iemand moet ook een goed inkomen hebben. Meer dan veertig jaar heb ik voor de molen gezorgd; die is als een kind voor mij. Bijna even lang heb ik de opleiding verzorgd en ik wil dat de instructie hier voor Noordoost-Groningen ook in stand blijft.' Hij blijft in ieder geval tot Nicolas twee jaar lang gediplomeerd molenaar is en dan instructeur kan worden: 'Nicolas heeft er lol in om kennis over te brengen. Hij is ook al met leerlingen aan de slag geweest. Er gaan geruchten dat ik zou stoppen, maar zolang ik nog geen rollator heb of dement ben, blijf ik. Wanneer Nicolas het overneemt, zijn de molen en de opleiding in goede handen.'
Als eigenaar wonend naast de molen heeft Nicolas er alle belang bij dat het goed gaat: 'Deze zomer is een roede vervangen, op de ouderwetse manier, dus niet met een hoogwerker, maar van onderaf in het wiekenkruis gestoken. De andere roede is goedgekeurd.' Alle molens zijn Rijksmonumenten en krijgen subsidie voor onderhoud. In tegenstelling tot stichtingen moeten particulieren 40 in plaats van 30 procent bijdragen, maar Nicolas vindt dat niet problematisch: 'Van het Rijk is er de SIM (Subsidieregeling Instandhouding Monumenten) met een budget voor vijf jaar. Daarvoor moet je een financieel overzicht en een onderhoudsschema aanleveren. Verder zijn er losse subsidies zoals de GRRG (Groot Onderhoud waaronder restauratie rijksmonumentenn) voor groot onderhoud, zoals we gebruikt hebben voor de roede, en allerlei aanvullende potjes, zoals van het Prins Bernhard Cultuurfonds en De Hollandsche Molen.'

Tenslotte vertelt Nicolas: 'Afgelopen jaar hebben we samen een nieuwe hobby ontwikkeld. We gaan samen op pad met Dick's oude legerjeep en nemen deel aan georganiseerde toertochten'. 's Winters staat de jeep bij Nicolas in de schuur. Dick besluit: 'We zijn kameraden geworden; ik heb er een familie bij gekregen.'

Agnes de Boer over de nieuwe Omgevingswet

Tekst: Johan T. van Dijk
Beeld: De Hollandsche Molen

Het zingt al een tijdje rond in de molenwereld: de Omgevingswet die wordt voorbereid en die naar verwachting volgend jaar in werking treedt. Agnes de Boer van De Hollandsche Molen is adviseur op het gebied van de implementatie van deze wetgeving en de manier waarop zich dit verhoudt tot molens. Agnes is onderhand een expert op het gebied van deze aanstaande wetgeving! Wat betekent deze verandering voor molens en hun omgeving en daarmee dus voor molenaars en moleneigenaren? In een interview gaf Agnes uitleg over de ontwikkelingen die hiermee verband houden.

Het land door

Agnes de Boer, van huis uit geograaf en bestuurskundige, had al de nodige ervaring op het gebied van molens én de aanstaande Omgevingswet door haar werk als projectleider voor diverse Noord-Hollandse gemeenten en haar betrokkenheid bij de Schermer Molens Stichting. Vanaf april 2022 zet ze haar kennis in als medewerker Omgevingswet bij De Hollandsche Molen. Sindsdien gaat ze dan ook het land door om molenaars en moleneigenaren meer te vertellen over de Omgevingswet. Tijdens het platform moleneigenaren in de provincie Groningen, dat door Erfgoedpartners afgelopen november werd georganiseerd, gaf ze al uitleg aan vertegenwoordigers van moleneigenaren en molenaars. De bedoeling is dat ze in het (vroege) voorjaar van 2023 weer naar Groningen komt om ook voor de afdeling van Het Gilde van (Vrijwillige) Molenaars toelichting te geven en daarbij de meest actuele stand van zaken te geven over het in werking treden van de Omgevingswet. Eerst hier vast een inleiding om de (Groninger) molenwereld meer te informeren

Een lange aanloop

Bij De Hollandsche Molen houdt Agnes zich samen met Jorinde Vroeijenstijn, adviseur molens met de focus op de molenbiotoop, bezig met biotoopadviezen en de aanstaande Omgevingswet. 'Laatst waren we aanwezig bij de 11e Nationale Omgevingsdag. Zo lang is men dus al bezig met het opstellen van deze nieuwe wet. Een motie die in 2009 in de Tweede Kamer werd ingediend vormde de opmaat voor deze nieuwe wetgeving. Zo als het nu lijkt wordt de wet op 1 juli 2023 ingevoerd' licht Agnes toe. Wat is nu die nieuwe omgevingswet precies? 'De Omgevingswet kan, als we het voor de bescherming van molens en ander erfgoed bekijken, worden gezien als een samenspel met de Erfgoedwet uit 2016. Het doel van de nieuwe wet is om de huidige wetgeving te vereenvoudigen, samen te voegen en te moderniseren. Vooral de gemeente moet in een omgevingsplan regelen dat er geen aantastingen op het gebied van erfgoed en de omgeving van erfgoed plaatsvinden. Bij molens kan dan aan voldoende windvang en het zicht op de molen worden gedacht.' Iets nieuws wat daarbij komt kijken is dat de participatie van de belanghebbenden uit de omgeving verplicht wordt gesteld. Belangrijk voor molenaars en moleneigenaars is om in een zo vroeg mogelijk stadium van zich te laten horen bij nieuwe plannen, projecten en visies. De Nationale Omgevingsvisie moet de komende dertig jaar richting geven aan de grote uitdagingen op het gebied van ruimtelijke ordening waar Nederland mee te maken krijgt. Hierin staan doelstellingen die strijden om een plek in de fysieke ruimte, zoals woningbouw, energietransitie, kwalitatief hoogwaardig landschap en een gezonde landbouw. Het zijn dezelfde uitdagingen die spelen op provinciaal en lokaal niveau. Zo moeten gemeenten het belang van de draaiende molen afwegen tegen nieuwe woningen, voldoende recreatiemogelijkheden en groen.

De voor- en de nadelen

Welke voor- en nadelen levert de nieuwe wet op? Agnes somt dat als volgt op en begint met de voordelen: 'Overheden en vooral gemeenten moeten rekening houden met erfgoed en dus met molens en hun omgeving. De toelichting in het zogenaamde Besluit Kwaliteit Leefomgeving noemt specifiek de bescherming van de molenbiotoop. Gemeenten moeten dit verder uitwerken. De participatie is ook een groot voordeel. Samen met je omgeving zijn initiatiefnemers en 'omwonenden' dan verantwoordelijk voor de kwaliteit van de leefomgeving.' Waar voordelen zijn, zijn ook doorgaans nadelen en dat is voor de Omgevingswet niet anders. De wet geeft namelijk ook meer ruimte voor ontwikkelingen en dit kan in sommige gevallen in conflict komen met de molenbiotoop. Als mensen door middel van participatie verantwoordelijker worden gemaakt, geeft dit (project)ontwikkelaars meer mogelijkheden hun ontwikkeling te realiseren. Het is voldoende dat particulieren aangeven hoe ze aan participatie hebben gedaan, maar dat is natuurlijk niet altijd een waarborg dat dit goed is gebeurd. Verder mogen gemeenten onder voorwaarden afwijken van het beleid, zoals van de molenbio-

toop. Zij moeten het algemeen belang afwegen, zoals dat ook nu al het geval is. Tenslotte moeten moleneigenaren en molenaars bij eigen projecten ook goed de focus op de omgeving houden. Denk daarbij aan de buren of andere mensen uit de omgeving van de molen. Door hen te betrekken, creëer je draagvlak voor de molen. Molenaars zijn vaak verbaasd dat het hele aspect van de omgeving, de ruimtelijke ordening en de biotoop ook hoort bij 'het vak'. Het zijn echter allemaal zaken die horen bij de bescherming van de molen en de molenbiotoop. De moleneigenaar heeft hierbij ook zijn verantwoordelijkheid.

Het Molenpaspoort

Agnes geeft aan dat een zogenaamd Molenpaspoort een handige aanvulling kan zijn bij de (nieuwe) wetgeving: 'Maak per molen een paspoort waarin de kernwaarden van de molen én de omgeving, al dan niet in een historisch kader, worden samengevat. Mocht je als molenaar het niet zien zitten om zelf zo'n paspoort op te stellen, zoek dan iemand die het wel kan of zoek samenwerking met de provinciale organisatie. Er zijn goede voorbeelden in andere delen van Nederland. Bijvoorbeeld de Molenstichting SIMAV, een grote moleneigenaar in Zuid-Holland en Utrecht, werkt al met molenpaspoorten en wil haar kennis graag delen.'

'Wees er op tijd bij!'

Agnes geeft aan dat contacten met de gemeente onderhouden van groot belang is: 'Nodig de wethouder en de raadsleden uit op de molen.' Dat laatste kan er ook toe bijdragen dat de lokale politiek een beter beeld krijgt van de bijzondere positie die molens innemen in de omgeving en wat daarbij allemaal komt kijken. Vaak zijn ze daar onvoldoende van op de hoogte. Welke aanbevelingen zijn belangrijk om in de toekomst problematiek rond de molenbiotoop te voorkomen? Agnes is hier duidelijk over: 'Ik zou echt een hartenkreet willen doen: wees alert, wees actief en zorg dat je voldoende menskracht en kennis in huis hebt om hier mee om te gaan. En wees zo vroeg mogelijk bij plannen!' Schakel de hulp van De Hollandsche Molen in of de provinciale biotoopwachter. Maar als je te laat bent in de procedure, dan is er vrij weinig meer aan te veranderen. Volg daarom bij projecten, die de molenbiotoop in gevaar brengen, de procedure: meedoen met participatie, zienswijze indienen, bezwaar indienen en beroep aantekenen. Het wiel zelf uitvinden is op dit gebied trouwens niet nodig: De Hollandsche Molen gaat zorgen voor standaardteksten voor bijvoorbeeld bezwaar maken op grond van een bestemmingsplan. Nog een belangrijke aanvulling geeft Agnes over bomen die mogelijkerwijs bij nieuwbouwplannen gepland zijn: 'Vaak wordt bij nieuwbouwplannen, of die nu wel of niet aan de eisen van de molenbiotoop voldoen, ook groen gepland en hoge bomen kunnen dan op de langere termijn een probleem gaan worden. Het voorbeeld van een industrieterrein waar een gebouw aan het zicht wordt onttrokken door bomen kan juist een nog grotere bedreiging voor de molenbiotoop en de windvang opleveren.'

Meer weten?

Agnes de Boer en De Hollandsche Molen zijn beschikbaar om meer informatie en advies te geven omtrent de nieuwe Omgevingswet en de molenbiotoop. Daarnaast zijn er enkele websites die geraadpleegd kunnen worden om meer informatie te verschaffen:

De omgevingsalert app om op de hoogte te blijven van ontwikkelingen rondom een bepaalde locatie:
www.omgevingsalert.nl/app

Site om besluit- en vergunningsverlening in de gaten te houden:
www.officielebekendmakingen.nl/

Bestemmingsplannen, structuurvisies en algemene regels die gemaakt zijn door gemeentes, provincies en het Rijk:
www.ruimtelijkeplannen.nl/

De tot nu toe opgestelde (gemeentelijke) omgevingsvisies:
https://mijnomgevingsvisie.nl/omgevingsvisie

De biotoopformule van DHM:
www.molens.nl/molenbeheer#biotoopformule

MOLENSTEENMAKERIJ

HANS TITULAER

voorheen
HEINRICH VAN HEES

Alle soorten molenstenen, scherpdienst, afstellen, maaltechnisch advies.
Onderhoud aan oliestenen en pelstenen.
Restauratie van stenen en maalstoelen.
Kweernen, wrijfstenen, demo-steentjes.
Kneus- en scherphamers.

www.molenstenen.nl

Werkplaats: Eendenpoelseweg 6a, 6581 AB Malden, Nederland
Tel.: 0031 (0)24 696 36 54 / 0031 (0)6 53 66 76 86
E-mail: molensteenmakerij@planet.nl

Aannemers-Restauratie &
Molenmakersbedrijf
Molema
V.O.F.

Provincialeweg 4a, 9677 TW Heiligerlee. +0031(0)597 - 591660
info@molemavof.nl www.molemavof.nl

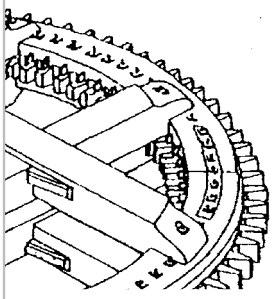

Waar krijg je als molenaar zoal mee te maken?

Beeld: archief Erfgoedpartners
Een beschouwing door Paul Casteleijn, voorzitter van Molenwerkgroep Oost-Groningen

Het volgende stuk is een bijdrage van Paul Casteleijn, sinds oktober 2021 voorzitter van Molenwerkgroep Oost-Groningen. Hierin beschrijft hij zijn visie op het molenaarsschap. De molen ziet hij als middelpunt van veel onderlinge en ook bredere contacten met als doel gezamenlijk activiteiten op te pakken en kennis en informatie te verstrekken en te delen.

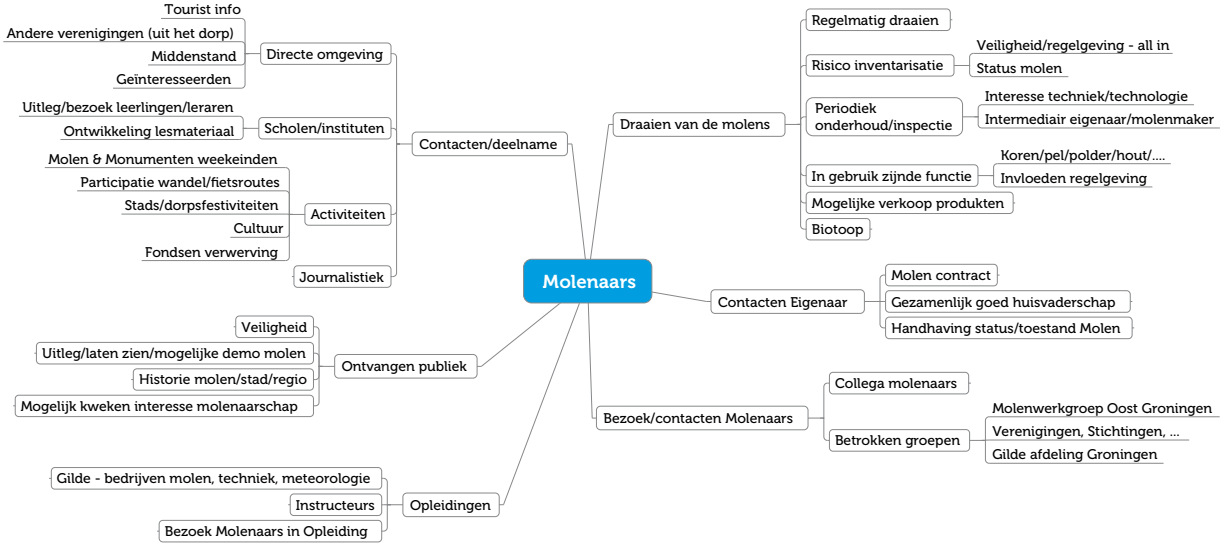

'In dit stuk vertel ik iets over mijzelf, hoe ik tot het molenaarschap ben gekomen en hoe ik het ervaar. In het door mij gemaakte overzicht met onderwerpen – zie hierboven – heb ik schematisch weergegeven waar een molenaar, naar mijn mening, met zijn/haar molen mee te maken heeft of krijgt.

Samenwerken

Tijdens mijn molenaarsopleiding heb ik veel geleerd van de praktische kanten van het molenaarsschap, echter bijna niets van de duidelijk bredere omgeving. In mijn gesprekken met een ruimer aantal molenaars merk ik dat veel van deze onderwerpen ook bij hen minder 'de aandacht' krijgen. Ik ben van mening dat door meer samen te werken we nog meer kunnen bereiken.

Hoe het begon

Veel molenaars zullen waarschijnlijk herkennen dat een echt kiezen voor het molenaarsschap bij hen niet aan de hand is geweest. Het overkomt je, ergens verborgen in lijf en geest, je rolt er in - en als je eenmaal begonnen bent, lijkt je wel besmet en wil je door. Pas later besef je dat de verschillende puzzelstukjes latent, veelal langjarig, al op de achtergrond werden verzameld. Op een zeker moment komt het bij elkaar en levert het een beeld van een 'molenaar' op.

Waarom speelde ik altijd buiten in mijn jeugd in de polders van Zuid-Holland, waren de trainingsritten in weer en wind op de wedstrijdfiets geen opgave en organiseerde ik tijdens mijn studie al molenfietstochten in Twente? Ook was stromingsleer één van de kernvakken van mijn technische opleiding, zeil ik graag, vallen de molens me in het landschap altijd op en ga ik al 40 jaar bij ieder bezoek aan Terschelling iets drinken bij de molen in Formerum.
Dan staat mijn pensioen, gepland in 2022, voor de deur, herken ik de verschillende puzzelstukjes en kies ik zonder veel nadenken voor het molenaarsschap.

De opleiding

De functie-eisen voor een beginnend molenaar zijn eenvoudig: recht van lijf en leden en geen hoogtevrees. Ik begin in 2020 met de opleiding, op de Edens te Winschoten, een hoge 'nuchtere' stellingmolen. Zeil hem maar op, blijf expliciet respect houden voor alle techniek en veiligheid samen met Jan, Derk en Jaap, mijn instructeurs en mede molenaars-in-opleiding. Af en toe ontvangen we bezoekers zodat ook het ambassadeurschap van een historische molen kan worden geoefend. Ondertussen neem ik de gildemappen door en kijk veel naar de lucht en de meteo-apps.

Een kleine twee jaar later ben ik een gildemolenaar.

Handvat voor molenaarsschap

Vanuit alle informatie verkregen uit mijn opleiding, op de molen, uit de boeken en met name uit de gesprekken met vele betrokkenen heb ik voor mezelf getracht een 'handvat voor mijn molenaarsschap' samen te stellen, zie het schema, (NB aanvullingen zijn altijd welkom).
De meeste genoemde onderwerpen zijn redelijk bekend als titel. Echter het werkelijk inhoud geven aan al deze onderwerpen is een pittige bezigheid. Een aantal onderwerpen behoort min of meer standaard bij iedere molenaar en molen, andere zijn mogelijk minder relevant en kunnen als 'optie' worden gekozen.
Het overzicht laat zien dat een molenaar naast het directe draaien van de molen ook het middelpunt is van veel onderlinge en ook bredere contacten met als doel gezamenlijk activiteiten op te pakken, kennis en informatie te verstrekken en te delen. Dit lukt je niet alleen als beginnend molenaar en ook een veelal al verder gevorderde molenaar zal meestal op alle onderdelen niet alles alleen afkunnen. Wij kunnen gelukkig terugvallen op en voelen ons gesteund door onze directe collegamolenaars en de verschillende betrokken molenverenigingen, stichtingen, werkgroepen, etc. Binnen de samenwerkingsverbanden kunnen de leden elkaar helpen en aanvullen, waarbij ieder zijn kwaliteiten kan inbrengen.

Als 'startend molenaar' en bestuurslid van de Molenwerkgroep Oost-Groningen wil ik graag een bijdrage leveren aan de onderdelen van het genoemde overzicht. Overigens blijf ik de aankomende periode nog even 'zwerven over de molens van onze werkgroepleden' om elkaar te leren kennen en mijn kennis en ervaringen aan te vullen. Op een juist moment valt 'een eigen molen' vanzelf op zijn plek.'

Ander molennieuws

Jubileumscheurkalender van De Hollandsche Molen

De Hollandsche Molen viert in 2023 het 100-jarig jubileum. Een van de jubileumactiviteiten is de uitgave van een scheurkalender. Hiermee wil de organisatie zoveel mogelijk mensen kennis laten maken met de boeiende en voor veel velen ook wonderlijke wereld van de molens.
De kalender is voorzien van kleurenfoto's en vaak ook grappige illustraties. Met deze kalender hoopt De Hollandsche Molen ook veel nieuwe molenvrienden te maken.

De jubileumscheurkalender is verkrijgbaar in vele boekwinkels en uiteraard in de webwinkel van De Hollandsche Molen.
Prijs € 16,95 (exclusief verzendkosten)

Restauratie oude sluis bij De Goliath voltooid

Op vrijdag 11 november werd met het opendraaien van de schuifdeur de restauratie van de oude sluis bij poldermolen De Goliath in Eemshaven afgerond. Waterschap Noorderzijlvest voerde het herstel uit in samenwerking met de Stichting Behoud en Beheer van het poldermolencomplex De Goliath en Oosterhof Holman.
De oude sluis, gebouwd in 1878 na aanleg van de Emmapolder en geen actief onderdeel meer van het watersysteem, was door de jaren heen in verval geraakt. Naast restauratie van de sluis zelf zijn de oorspronkelijke houten deuren in de sluis teruggebracht. Deze werden in de jaren zestig vervangen door een stalen hefdeur.Ook zijn er twee schotbalkhuisjes geplaatst.

Groninger Molenarchief en de website groningermolens.nl

Sinds de website groningermolens.nl in zijn nieuwe vorm bestaat, nu al gauw zo'n vijf jaar, is steeds gewerkt aan het toevoegen van nieuwe informatie. Op de themapagina's worden verschillende molenonderwerpen belicht, met als laatste toevoeging alle ruim 40 'museale molenvondsten' uit De Zelfzwichter en een pagina over molentermen. In de database zijn nu alle bestaande Groninger molens (95) en een groot aantal verdwenen molens (347) terug te vinden, met foto's en documenten uit ons (digitale) archief.
Er zijn in Groningen natuurlijk veel molens verdwenen, waarschijnlijk meer dan 1500, en deze staan lang niet allemaal op onze website. Omdat we er weinig of geen informatie over hebben, of omdat ze gewoon aan onze aandacht zijn ontsnapt. Soms wijst een opmerkzame bezoeker ons op een omissie en dan voegen wij deze molen toe. Dat is onlangs gebeurd met de olie- en pelmolen van Zandeweer, die als laatste molenaar C. Ausema had, en die in 1899 is afgebroken en herbouwd in Niebert: het nog bestaande zeskant. Dus deze verdwenen molen verdient zeker een plaatsje op de website. Met dank aan Geert Nienhuis!
Soms duiken in ons eigen archief foto's op die ertoe leiden dat een molen wordt toegevoegd. Zo heeft onze medewerker Willem Jans in 2009/10 in Noorddijk foto's gemaakt van de toen nog aanwezige restanten, onder andere een houten schroef, van een elektrisch gemaaltje dat in 1923 was gebouwd na afbraak van de Zuidermolen. Ook deze verdwenen molen, die circa 1 km ten zuiden van de nog bestaande en bij velen bekende Noordermolen stond, heeft nu een

welverdiende vermelding op de website gekregen.
Als laatste voorbeeld noemen we hier de twee al circa een eeuw verdwenen oliemolens van Vierverlaten bij Hoogkerk, De Hoop en De Jonge Cornelis, die aan weerszijden van het Hoendiep het dorp sierden. Er is wel eens verwarring over welke van de twee te zien is op oude afbeeldingen, en daar zijn in De Zelfzwichter van september 1984 en van maart 1985 enkele artikeltjes over geschreven. Beide molens staan nu op de website, hopelijk met de juiste gegevens en afbeeldingen…

Er valt dus nog altijd een hoop te ontdekken, in ons eigen archief, maar misschien ook wel bij u als molenliefhebber en lezer van dit blad. Mist u een molen op de website? Hebt u informatie over verdwenen molens die nog ontbreekt? Laat het ons weten, dan kunnen wij deze informatie toevoegen en zo de website over Groninger molens nog completer en waardevoller maken!
Frank Houwaard, beheerder Molenarchief
Beeld: Noorddijk Zuidermolen; foto: Willem Jans

Molenonderhoud

Kap met reeds kaalgemaakte lassen op de roede zonder baard.
Foto: Martijn Scholtens/Nieman Molenbouw

Gemeente Westerkwartier:

Korenmolen Ebenhaëzer Enumatil
Het staande hout van de wieken is vervangen. Een spant in de kap is aangelast en hersteld. De baard is vervangen. De ezel en de duim zijn gerepareerd. Spoorwiel en schijflopen zijn omhoog geplaatst en opnieuw opgewigd. De vitale lassen van beide roeden zijn in opdracht door SGS technische inspecties uit Beilen gecontroleerd. De lassen van de roeden zijn in orde bevonden.

Gemeente Westerwolde:

Niemans Molen
De taatspot van de koningsspil is verwijderd voor herstel.

De volgende kopij is van Wieringa molenbouwadvies:

Stichting De Groninger Poldermolens:

Koningslaagte te Zuidwolde
De vijzel en het vijzelwiel is na herstelwerkzaamheden herplaatst in de vijzelbak. Het potlager van de vijzel is her-

steld. Onder de achtkantstijlen zijn nieuwe peulhouten aangebracht. Het onderlager van de koninggspil is hersteld.

't Witte Lam te Groningen
Het toegangshek naar de molen is hersteld. De losse wiggen zijn aangeslagen en voorzien van nieuwe wouterlatten. De verbinding van een maanijzer op de vang is beter vastgezet. Hout aantastende mieren in het achtkant zijn bestreden.

Eolus te Den Ham
Het taatslager van de koning is onderhouden en de losse wiggen zijn aangeslagen en voorzien van wouterlatten.

Jonge Held te Leegkerk
De los gebroken duigen uit de vijzelbalk zijn vervangen. De beschoeping van de gehele vijzel is verstevigd.

Westerhorner te Grijpskerk
De losse wiggen en stroppen zijn opnieuw vastgezet en de wiggen zijn voorzien van wouterlatten.

Zuidwendinger te Groningen
De losse wiggen zijn aangeslagen en voorzien van wouterlatten en de bovenas is naar voren gebracht. De bliksembeveiliging op het gevlucht is vernieuwd.

Zwakkenburger te Niekerk
Het toegangshek naar de molen is hersteld, de beschadigde scharnieren zijn vervangen tezamen met de sluiting. De losse wiggen zijn aangeslagen en voorzien van wouterlatten.

Wilhelmina te Groningen
De lagering van de zwichtslede is hersteld.

Het Groninger Landschap:

Fram te Woltersum
De bovenas is opgetempeld, omhoog gebracht. De vang is deugdelijk afgesteld. Er zijn herstelwerkzaamheden uitgevoerd aan de achtergevel, twee wissellaten zijn vervangen, de windveer is hersteld evenals de losse deurklamp. Er is schilderwerk uitgevoerd aan de achtergevel, kozijn toegangsdeur en de windveren voor en achter.

Ceres te Spijk
Nazien en vastzetten gaande werk. Aanslaan van roedewiggen, vastzetten penbalk, aantal wouterlatten en wiggen vervangen.

De Vier Winden te Pieterburen
De staartconstructie en het achterkeuvelens zijn geschilderd.

De Zwaluw te Zuurdijk
Het motormaalkoppel op de begane grond is werkend gemaakt.

De Lelie te Eenrum
Er is schilderwerk uitgevoerd aan het hekwerk van de stelling en de stellingdeuren- en ramen. Er is onderhoud uitgevoerd aan het gaande werk. Diverse wielen hersteld en geborgd, diverse wiggen en wouterlatten zijn vervangen. De vang is gecon-

troleerd en hersteld, de pen van de vangbalk heeft meer ruimte gekregen in de ezel aan de bovenzijde.

De Onderneming te Vierhuizen
De deuren op de stelling aan de westzijde zijn hersteld. De tap van de koningsspil is opnieuw opgesloten en geborgd. Er is een lekenketting geplaatst bij de vangbalk. Op de stellingzolder is een veiligheidshekje geplaatst. De voorzoom is hersteld. De buitenste planken van de regenkraag zijn vernieuwd. De kruiring is vastgezet met draadenden, de overige pennen zijn gecontroleerd en vastgezet. De penbalk is opnieuw geborgd. Er is schilderwerk uitgevoerd aan de stellingdeuren en ramen ter plaatse van de stelling.

Hollands Welvaart te Mensingeweer
De kruiring is vastgezet met draadenden, de overige pennen zijn gecontroleerd en vastgezet. De penbalk is vastgezet en geborgd. De opwigging van de halssteen is opnieuw vastgezet. De hondsoren zijn deugdelijk bevestigd. Er is onderhoud uitgevoerd aan het metsel- en voegwerk boven de toegangsdeuren.

De Hoop te Middelstum
Er is onderhoud uitgevoerd aan de kap. Het voorwolf en achterwolf zijn gedemonteerd en geschilderd en de kap is waterdicht afgewerkt. Diverse onderdelen van de kap zijn schoongemaakt.

Rietbedekking Grote Geert te Kantens hersteld

Gemeente Het Hogeland:

Grote Geert te Kantens
De rietbedekking van de kap is hersteld.

De Liefde te Uithuizen
Er zijn schilderwerkzaamheden uitgevoerd aan gehele staartconstructie, achterkeuvelens en kozijnen, ramen en deuren. De door houtrot aangetaste vangstok is vervangen. Het gaande werk is gecontroleerd, alle wielen zijn hersteld en geborgd met wouterlatten. De wiggen van de roeden zijn vastgezet en acht wiggen zijn vervangen.

Molen De Liefde te Uithuizen

Molenstichting Midden- en Oost-Groningen:

Groote Poldermolen te Slochteren
De losse wiggen zijn aangeslagen en voorzien van wouterlatten, de vang is verstoken en afgesteld.

Fraeylemamolen te Slochteren
Het gebroken sabelijzer is hersteld.

Noordermolen te Noordbroek
Het schilderwerk van de staartconstructie is geheel bijgewerkt.

NIEMAN MOLENBOUW
ONDERHOUD • RESTAURATIE

Bezoekadres Wierumerschouwsterweg 17
9774 TE Adorp
Postadres Hoofdweg 156
9617 AL Harkstede
niemanmolenbouw@gmail.com
+31 6 20414397

Wieringa bouwadvies

SPECIALIST IN MOLENS

Wij helpen u graag met advies en begeleiding bij het behoud van uw molen.

Hoofdstraat W-4a
9951 CC Winsum

Koning Molenzeilen

• Nieuwe zeilen
• Reparaties
• Touwwerk
• Smeermiddelen
• En meer...

Fa. Koning v.o.f.
058-2135830 / 06-15107316
info@koning-molenzeilen.nl

www.koning-molenzeilen.nl

DISCUS
UW HUISDIEREN SPECIAALZAAK
Ekkelkamp

* Tropische vissen, aquariums en benodigdheden
* Hengelsport en benodigdheden
* Vogels, vissen en knaagdieren
* Hondensport, dierbenodigdheden
* Dierverzorging en -apotheek
* Paarden- en veevoeders
* Klompen en laarzen

Fa. Ekkelkamp
Rijksstraatweg 135 Haren
tel. 050-535 02 15

Museale molenvondst

Tekst: Jan Waling Huisman, collectiebeheerder/registrar Universiteitsmuseum

Beeld: Cisca Ackermann, collectiebeheerder/ behoudsmedewerker Universiteitsmuseum

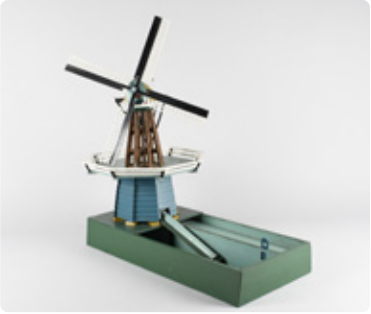

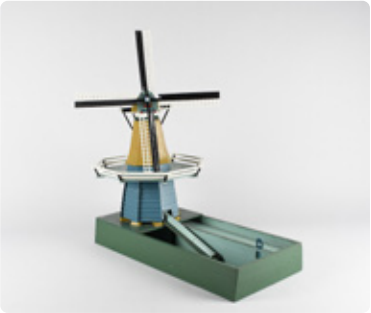

Model van een poldermolen

In het depot van het Universiteitsmuseum staat dit veelkleurige molenmodel. Het is een model om de werking van een poldermolen te laten zien en dat doet het ook zeer overtuigend. Alles aan het mechanisme werkt, je kunt hem op de wind zetten met het grote rad, de rem is functioneel en de hele aandrijving zorgt ervoor dat de vijzel draait. Kortom, een model voor de mechanicus in spé, afkomstig uit de collectie van het voormalig Natuurkundig Laboratorium.

Dat het daar vandaan komt is zeker, getuige het oude inventarisnummer III27. Over de maker is niets bekend, terugzoeken in de aanwezige oude laboratorium inventarisboeken levert ook niets op. Deze stoppen bij III25……

Gezien de leeftijd en de vergelijkbare instrumenten die wel genoemd staan, is het waarschijnlijk dat de universiteit dit model heeft aangekocht bij de veiling van de instrumentencollectie van het Natuurkundig Genootschap, dat in 1865 de hele instrumentenverzameling van de hand deed. De Universiteit heeft toen flink ingekocht. De veilingcatalogus benoemt bij kavel 60 een 'mahoniehouten model van een wind- watermolen'. Passend bij andere kavels, zoals het model van een havenkraan, een windas en een overtoom.

Blijft natuurlijk de vraag wie de molen zo fleurig beschilderd heeft. In tegenstelling tot de herkomst, die misschien ergens in een archief nog opduikt, zullen we dat waarschijnlijk nooit weten. Een amanuensis [een assistent op natuurkundig, biologisch en/of scheikundig terrein op een school of in een laboratorium red.], met tijd over, of een stagiair die beziggehouden moest worden misschien? En daar houden de raadsels niet op. In de beschrijving staat dat het model al voor 1949 aanwezig was in het Universiteitsmuseum, getuige een foto van een museale opstelling uit die tijd. Echter, de molen die daar op staat is een geheel andere……

Waar is deze gebleven dan? Daarom, tot besluit van deze bijdrage de oproep om vooral toch goed te registreren. Zodat onze toekomstige collega's geen (wiek)slag hoeven te slaan naar de geschiedenis van objecten in depot of museum.

Uit de Groninger molenwereld

Molenwerkgroep Oost-Groningen

Bestuurswisselingen in 2022

Een bestuur krijgt soms te maken met een grote wisseling van bestuursleden in een kortere periode.
Bij de Molenwerkgroep Oost-Groningen gebeurde dit het afgelopen jaar. Alidus Hofsteenge, Remko Verstok, Nico Holman en Abel Middel gaven te kennen hun bestuursactiviteiten te willen stoppen. Wij danken ze voor hun langjarige inzet en constructieve bijdragen aan de Werkgroep.
Gelukkig konden nieuwe bestuursleden snel worden gevonden. Het huidige bestuur bestaat uit : Paul Casteleijn, voorzitter; Sebastian Boer, secretaris; Cees Nanninga, penningmeester; Jan Kugel, reeds vele jaren bestuurslid en zorgdragend voor onze opleidingen en Chris Stuut, lid.
De oude bestuursleden zijn en blijven voor een belangrijk gedeelte nog actief op de molens en hebben prettig meegeholpen met de overdracht van de diverse onderwerpen naar de nieuwe bestuursleden.

De Molenwerkgroep Oost-Groningen kent einde 2022 circa 70 leden. Oorspronkelijk kwamen de leden natuurlijk uit de regio Oost-Groningen. In de loop van de jaren heeft zich dit uitgebreid. Op dit moment herkennen wij leden uit de gehele provincie Groningen en onze leden helpen mee circa 30 molens in deze provincie te bemensen.
De Molenwerkgroep Oost-Groningen kent al een respectabele leeftijd. Na de jubilea van de landelijke verenigingen kunnen wij niet achterblijven en vieren wij ons 50-jarige bestaan in 2024. Het jubileum zal met de nodige festiviteiten worden omkaderd.
Een 50-jarig bestaan geeft uiteraard aanleiding tot terugblikken, wat is er zoal gebeurd in deze periode, echter een heldere blik op de toekomst gericht hoort er ook bij.
Wij gaan 2023 gebruiken om samen met de leden het 'elan van de Werkgroep' voor de volgende periode na 2024 te ontdekken en vast te stellen.

Molenstichting Midden- en Oost-Groningen

Moleninstandhouders ontvangen certificaat

De eerste vier moleninstandhouders ontvingen op 12 november in de Molenschuur naast molen De Noordstar in Noordbroek hun certificaat uit handen van een lid van het Leerteam. Wethouder Annemiek Hoesen van de gemeente Midden-Groningen en wethouder Ger Klein van de gemeente Oldambt woonden deze feestelijke bijeenkomst bij. Opleider Kloepping van MsMOG gaf een toelichting over de CEMI-opleiding.
Jacco de Maat, Harm Kuipers, Lolke Lijzenga en Harry Blankena volgden een korte, intensieve opleiding van 23 weken. Daarin staat vooral het veilig kunnen werken met een molen centraal. De Certificaat Molen Instandhouder (CEMI)-opleiding leert mensen precies dat wat nodig is voor die

Van boven naar beneden:
Foto: Jan Willem Houweling
Foto: MsMOG
Foto: Vincent Mathlener

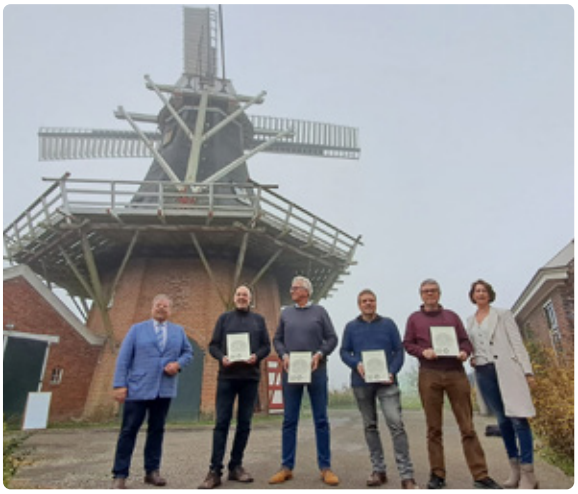

ene molen - en niet meer. Het is een modulaire opleiding, die veel korter is dan de opleiding tot vrijwillig molenaar.

Moleninstandhouders mogen, nadat ze zijn geslaagd voor alle theorie-examens en de praktijkproef, onder voorwaarden zelfstandig op de molen werken. Gedurende het eerste jaar staat de moleninstandhouder nog wel onder toezicht van een molenaar en moet minimaal 8 uur per maand met de molen draaien en daar aantekeningen van bijhouden. Daarna mag hij of zij de molen volledig zelfstandig draaien.
www.msmog.nl

Molen De Noordstar wint molenprijs 2022

De VriendenLoterij Molenprijs 2022 ter waarde van € 75.000 gaat naar Noordbroek. De Molenstichting Midden- en Oost-Groningen kan het geld goed gebruiken voor een nieuw wiekenkruis en dakbedekking. Een intensieve maar korte campagne leverde de molen maar liefst 19.082 stemmen op: een record in 12 jaar Molenprijs. Voorzitter Reint Huizenga is dolblij: 'Dit is fantastisch nieuws voor ons én voor heel Groningen. Dank aan iedereen die ons zo heeft gesteund!' De stichting haalde alles uit de kast om te winnen. Dankzij de Molenprijs komt de restauratie van de kap en de roeden van de Noordstar dichterbij. Campagneleider Bert Steenhuizen is ongelofelijk trots op zijn team. 'Het enthousiasme van alle stemmers en de trots van de Groningers is hartverwarmend.'

Molen De Noordstar Noordbroek
Foto: MsMOG